

Шубариз тувну ккунни тербия

ЭГЕР УВУЗ, ЯВ ХПИР ФИЦИР ВУШ, АБГЮ АПУЗ ККУНДУШ, ЛИГ ДУГЪАН ДАДАЙИХЪИНДИ

Сабпи нубатнаан инсандин юк'ив ачухъ хъуз, жюрбежюр хасият арайиз гъюз, ужуб, ясана харжи рякьюхъна гъюз хъюгъру хулаъ имиди. Гъи ихъ абйир-бабарин къамкъариин тамшйир ап'урайи биц'идар закурин йигъан ихъ гъюз имбу уъмрин тешкилатч'ийр ву. Веледиз сабпи имтигъанвалар дадаи тувру. Велед ужубдихъинди илт'ик'инаш, дарш харжибдихъинди, дадаиан асилу ву. Гъац'ира, ухъуз абгюганси, велед дадайиз ухшар хъуз чалишмиш шулу, гъац'и вуйиган дадаи инсандиз айи вари ужудар хасиятар улуну ккунду ва учвра дурариз т'ялукъ духъну ккунду.

Мугъяммад Аълиев

Дада – веледиз тербия тувру сабпи институт ву. Ва душваъ веледди чаз я ужуб, ясана харжиб бисуру. Фукъан дада ужур гъахъиш, гъадмукъан дугъу веледариз ужуб тербия тувди. Эгер дишагълийин ужуб хасият вуш, думу ч'урубдихъан, гунагънахъан ярхла шулуш, дугъан веледра гъадму рякьюди гъягъиди. Веледари мициб ужуб тербия туву дадайиз гъарган чухсагъул пици, думу му дюн'ийин гъушганра кмици. Дадйири чпин веледариз туву тербияйилан гизафси ихъ халкъдин тербияра асилу ву. Улихъ абсрарианмина Кавказдиъ ва Урусиядиъ хизан иерархия айиб ву: адаш, дада, аба, баб – мурар абхюдар ву, хъа гъардшар, чийр –

биц'идар. Хизандин иерархияйиъ гъарурин чан йишв айиб ву. Жилири хизан вари терефариан уьбхюру, думу хизандин жавабдар ву. Хпир – хулан айт'и ляхнар гъахрур ва веледариз тербия тувру ву. Гизафси хулан айт'и утканвал ап'рур дада ву. Мициб хизандиъ арайиз удуч'ивдар ужуб тербия хъайидар ва ужуб

хасиятнандар шулу. Дурар гъарган имбудариз кюмек ап'уз гъязурди шулу. Дада хизандин юк'ив ву. Дада хизандин айт'и шлу ляхнариъ иштирак хъували ап'урайи ляхниз марццишин тувру. Дишагълийин утканвал уч марццишин хъайир хъувал, чан жилирихъ хъпехъувал ву. Хъа амма, гъайифки, ухъуз

чан хизандиъ фициб тербия ашра, дидиз фикир тутрувру дишагълийирира алахъуру. Мицдар дишагълийир чпи тербия адрудар ву. Дурарин веледарин тербия чпи абхю гъахъишра ужу даруб шулу: инсанарихъди гаф ап'увал шулдар, марццишин шулдар ва гъ.ж.

Нумрайиъ:

Чур гъабиши уьмур маш 4

Инсан кечмиш гъахъиган, ухъу ап'ури шлу, амма Шариабтдиъ гъадагъа вуйи аьдатарикан маш 6

Илим урхуз саб вахтнара къан дар маш 7

Ихъ халкъдиз илмин рякъяр яркъу гъаплу кас

ТАИБ ИБН АЪЛИ АБУ МУРАДЯЛИ (1840-1932)

Аллагъу Тааблайи Чаз ккунириз дюн'ийин девлет, тмунириз илмин девлет тувру, хъа саспидариз мумкин ву гъаму дюн'яра, Абхиратра тувуш. Гъадрарикан ву пуз шулу Гуми гъулаъ Маллийрин сихилиан вуйи илимдинди машгъур вуйи ва дид'ин машгъул вуйи илимлу ксар Шябан ибн Гюсейн абу Гъажимягъаммад, Мурадяли ибн Шябан абу Гюсейни, Аъли ибн Мурадяли абу Шябан ва Таиб ибн Аъли абу Мурадяли. Шябнахъан зинара мумкин ву хъуз вари аъли-

мар, гъац'и вуйиган дурарин сихилихъ Маллийр к'уру лак'ам хъибт'ина. Къур'андин китаб хлихъди гъибик'ур, дурарин сихилин гъаму дюн'ийинна, Ахиратдинна ккудудубк'уру девлетнан эйси вуди гъахъну аълим Мурадяли ибн Шябан абу Гюсейни ал-Гуми.

Улихъ заманйириъ дурарин гъул абхю гъуларикан саб вуди гъабхъну, думу саки 80-лан зиина хизанар ади, миржиб тухмикан арайиз дуфнайиб

вуйи. Аълимар Мурадяли ибн Шябан абу Гюсейни ал-Гумийихъан, Аъли ибн Мурадяли абу Шябан ал-Гумийихъан, Таиб ибн Аъли абу Мурадяли ал-Гумийихъан гизаф табасаран халкъди ва жара миллетарин халкъари чпиз илимдин абгювалар гъадагъну, дурарин т'ялимариканра абхю аълимар гъахъну.

Таиб ибн Аъли абу Мурадялди сифтена сифте илимдин абгювалар чпин гъулан медресейиъ Мурадяли абайин ва Аъли гагайин хликк

«Дагъустандин Авиалинийри» Гьяждиз гьягъру вахтна 150 рейс аплиди

Гьаму йисан «Дагъустандин Авиалинийри» Гьяждиз гьягърудар хьади 75 рес аплиди.

Ва гьамкъан къадар рейсар дурар къяляхъ хпан бадалира аплиди, ктура «РИА Дагестан агентствойиз» авиакомпанияйин гьуллугъчи Сиражутдин Аьгмадовди.

Саспи рейсар Аравийиз, хъа саспидарсана Иорданияйиз хьиди, ва душв'анмина гьяж аплирудар автобусариьди гьягъиди.

Аьгмадовдин гафариинди гьяждиз гьягъу вал 17-пи октябриан 30-пи октябриз давам хьиди. 9 рейс Мединайиз гьягърудар хьиди ва 29 рейс – Иорданияйин Акаба шагъриз. Къюбпи маршрутдиьди 20 рейс Сулейман Керимовди гьяждиз гьягърударин хьиди, - му гьубшу йисантлан 5 рейс артухъ ву. Ингушетияйин гьяждиз гьягъру агъзуртлан артухъ инсанарра «Дагъустандин Авиаконлинийри» гъахиди, гьамци 8 рейс хъанара артухъ хьиди.

Аьгмадовди авиакомпанияйрихъан му ляхин, читинди вушра, тамам апуз хьиди, гьапу. Гьар йигъан 6-7 рейс аплиди.

Къяляхъ гьубан рейсар 10-пи ноябриан 23-пи ноябриз хьиди.

Онлайн-дарсариз теклиф апура!

Сентябрь вазли вари учебный заведенийриь дарсар ккергъну. Ва islamdag.ru сайтдира ихъ инсанариз, онлайн-дарсар

гъадагъури, чпин аьгъувалар артухъ апуз мумкинвал тувра.

Пайгъамбарин ﷺ гьядисдиь дупна: «Илим аьгъу апувал гьарсар мусурман касдиз фарз ву». Гъаци вуйиган, му ляхниз ухъу дикъатнаан фикир тувну ккунду, му ухъуз гьаму дюн'яйиьра Аьхиратдиьра мянфяаьт тувру ляхин ву.

Му дарсарий: «Мухтасар», «Усулуддин» ва «Гьядис-уль Къудси» китабар урхуз мумкинвал хьиди.

Дарсар гьяфтайиь 3 йигъан хьиди: элгьет, гьербе ва жвуми йигъари – сяаьт 3-диь ккергъиди. Дарс гьябгъюрайиган гъабхъи суал тувузра шулу. Думу суал тувбан бадали Mail Агентдин кюмекниинди tv-uroki@mail.ru адресдиз дибикну ккунду.

Сабпи дарс 7-пи сентябри гъабхъну.

Дюн'яйиь варитлан утканди Къур'ан урхру кас Чечняйиз гъафну

22-пи авгъустдиь Чечендиз шейх Мишари Рашид Аль-Афаси гъафну. Му касдин уткан, гьарурин кьвак кабсру сеснахъ хъпехъган, улариан нивгъар дурушди гъузурдар. Му кас дюн'яйин фуну кьакнахъ хъашра, мугъу чан уткан сесниинди урхру Къур'андихъ хъпехъуз жюрбежюр йишвариан инсанар уч шулу. Хъа Мишари Чечендиз гьювали ихъ юклар шад дапну ккунду.

Дугъу Рамазандин вазли, Грозный шагърин кфулин мистаь имам духъну, таравигъ-гъудган гъапну, ва душваь инсанарин кьваь гъабхъи гьисс гафариинди ктибтуз шулдар. Гъудган ккудубкган, гъудгниз гъафидар вари шейхдилан илтккфу, ва дурарикан гьаруриз дугъахъди гаф-чал апуз, хил бисуз ккунди гъабхъи.

Гъадму йишван Мишари Рашид Центорой гъулаь Къур'ан кьваьлан апуз хъюгънай-

идарихъди гьорюшмиш гъахъну ва дарсра кивну. Аьхирий шейхдин улариан нивгъар гъагъюз хъюгъну ва дугъу бицидарин илмариин учв мюгъгал гъахъиваликан гъапу.

Жвуми гъудган...

Аьхиримжи йисари, гьяйифки, ихъ Дагъустандин халкъарин арайиь, жвумийин гъудгнихъан лисундин гъудган дапну ккундар, ктуру жюрбежюр фикрар арайиз удучивна. Ва ихъ Табасаран халкъра мицдар гафар ерхъувалихъан жара дапнадар. Му гафар аьхю пай жигъиларин мелзналан ерхъури шулу.

Ансар Рамазанов
ansarassalam@mail.ru

Сабпи нубатнаан дупну ккундуки, му суалнан гьякънаан гафар аплибан бадали илимра аьгъяди ккунду. Хъа варитлан харжиб илимра ктуру, аьраб чалнан алфавиткъана дишди аьгъдру ксари му ляхникан улхруган. Гъийин йигъан ухъуз рякъбюррайиганси урус чалинди удучивнайи китабар урхайин, ихъ саспи гьардашари аьлимарихъдира кмиди гъужатар апури шулу.

«Фатавил-Чохи» китабдиь му суалнан гьякънаан, апуру гъужатарикан гизаф дупна ва натижайиь гьамциб жаваб дибикна: Эгер уву «фатигъа» ва «ат-тагъият» гъалатлар ктарди урхру 40 мусурмандихъди гъудган гъапнуш-гъапундарш увуз якъин аьгъдарш, дицир касди лисундин гъудганра дапну ккунду. Гъаз гъапиш, думу жвумийин гъудган дарапганси шула, фицики жвумийин гъудгнин шартлар тамам шуладар.

«Шаргъ уль-Мафруз» китабдиь гьамци дупна: «Имам Шафийийин цийи (жадид) гафниинди ва имбу аьлимарин гафариинди, жвумийин гъудган дурус хъпан бадали, гъадму гъулаь ясана шагъриь яшамииш шулайи ва жвумийин гъудгнийи иштирак шулайи 40 кас «фатигъа» сура ва «ат-тагъият» гъалатлар ктарди, таж'виддиинди ва махраждиинди урхрудар духъну ккунду. Гьаму шартI тамам шуладаш ухъу жвумийин гъудгнин къяляхъ лисундин гъудганра дапну ккунду. Ва му гъудган ухъу йирхъубпи фарз ктури апурудархъа, хъа ихъ якъинвализ, жвумийин гъудгнин шак'вал адабгъувализ ктури апурахъа».

Имам Шафийийи чан аьхиримжи адабгъу гьюкмий, эгер зиихъ улупнайи шартлар адарш, лисундин гъудганра дапну ккуниваликан гъапу. Карахайиан вуйи Мугъяммад Тагъири, Чохойиан вуйи Аьбдуллаи ва жара ихъ аьлимари чпин илмар ухъухъна гьурукъну. Гьамус суал: аьлимар гъадрар вуйин, дарш ухъу? Эгер гъадму адлу аьлимари гъапиб ухъуз чьяаьн дарш, ухъу дурар фуклара аьгъдрударикан гьисаб апурайибси шула. «Фатгъуль аьллам» ва «Танвир уль-Кулюб» китабарий, му суалназ мусурманарин аьлим Рамалийи фициб жаваб тувнуш, яркъуди дибикна. Шлиз му ляхникан аьгъу апуз ккундуш, гъадму китабариз лигри. Жикъиди ктуруш, эгер ухъу шафийтар вуча ктуруш, ухъу имам Шафийийихъди душну ккундаринхъа? Гьаму суалназ гьамкъан фикир тувайиз, гьамцдар гъужатар апаийиз, «Фатигъа» дюзди урхуз аьгъдру ксариз думу гъалатлар ктарди урхуз улупувал ужу ву. Эгер 40 касдиз гьаму ляхнар улупиш, му гъудган апувалин суал арайиь гъубзидар. Аьхю гъуларийкъан гъалатлар ктарди «Фатигъа» урхру 40 кас адрувалиан ухъуз нач дубхъну ккундарин?!

Илим аьгъу дапну ккунду. Саб фу-вуш гьурхну ктури, думу касдикан гьелелиг аьлим шуладар. Чиркей гъулаь Тагъир-гъажи ктури адлу аьлим ади гъахъну. Думу 30 йисан гъулан имам вуди гъахъну. Дугъу 400 касдиз «Мягъялли» китабдиан дарсар тувну. Гъадмукъан ксариз дугъу думу китаб гьурхнушра, Тагъир-гъажийи, «Мягъяллийин» бегъемди гъаври гъахъундарза, ктури гъахъну. Думу вахтари Чиркей Дагъустандин варитлан аьхю гъуларикан саб вуди гъабхъну. Буртунай ктури гъул'ан вуйи Хайбулла аьлим, дугъан хил'ан инсан гъушну ктури, чпин гъул'ан Чиркейиз алдаьну. Дугъу душваь айидариз Къур'ан махраждиинди, таж'виддиинди урхуз улупури гъахъну, ва думу гъулаь ужуйи гъазур дапнайи инсанар ади гъахъну. Саб ражари, жвуми йигъан вяьза апури, Тагъир-гъажийи гъапу: «Гьамус ихъ аьхю къадар инсанар айи ужуб жямаяьт ву. Ва гьамус ухъухъан жвумийин гъудгнихъан лисундин гъудган дарапузра шулу». Ва гъадму йигъланмина душваь жвумийин гъудгантлан апурдайи. Мицдар ляхнар магъа гьаму кьайдайиинди гъял дапну ккунду.

Му гафариз дикъатнаан фикир тувну ккунду. Урус чал'инди къюб китаб дурхну, аьлимар вуча ктури лицури ккундар. «Шли аьлим вуза ктуруш, думу жагъил, фуклара аьгъдру кас ву» - гьаму гафар Пайгъамбарин ﷺ асгъаб Ибн Аьббасди гьарган текрар апури гъахъну.

Гъит Аллагъди ﷻ ухъуз фунуб вушра ляхин ужувлиинди ккулиз адабгъуз тавфик'вал туври! Амин, я Мужиб!

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета
муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

Заместитель муфтия РД
Махди-хаджи МУТАИЛОВ

Главный редактор
Айна (Патимат) ГАМЗАТОВА

Редактор
Ансар РАМАЗАНОВ

Канонический редактор
Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ

Корректор
Шарафудин ДАШДЕМИРОВ

Художник
Саид САИДОВ

Дизайн, вёрстка
Лейла ГУСЕЙНОВА

Менеджер
Абдусабир АХМЕДОВ
При перепечатке ссылка обязательна.
Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.
Свидетельство о регистрации
ПИ № ФС 77-42079
от 24 сентября 2010 г.
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу:
пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____

Тираж 2. 800 экз.

Сдано в печать 19 сентября 2011 г. в 21:00

Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала,
ул. Азиза Алиева, 2.
По вопросам подписки и доставки
обращаться по телефонам:
по Республике Дагестан – 8-988-699-28-24
по г. Махачкале - (8722) 914-222.
E-mail: info@assalam.ru;
www.assalam.ru

Гъайванатарикан...

Аллагъу Тааълайи инсан утканвалиинди яшмиш хъуз кѳури тѳабиаът халкъ дапна. Аллагъу Тааълайи Чан ккудудубкѳури рягъматдинди вари тѳабиаът утканди дебккна.

Мугъяммад-Амин Мугъяммадрасулов
aminassalam@gmail.com

Гъаму дюн'я, вари мушваъ яшмиш шулайидар Аллагъу Тааълайи халкъ дапнайидар ву. Му ляхникан гирами Къур'андиъ дупна (мяна): «Гъямд ибшри Аллагъдиз ﷻ, халкъ гъапѳури завар жилар» (сура «аль-Анаъм», аят 1).

Аллагъу Тааълайи гъайванатар, жакъвар, укѳар-кѳажар, имбу чѳиви ва чѳиви дару шей'ар халкъ гъапѳу ва инсандиз дурар ихтибар гъапѳу. Къур'андиъ дупна (мяна): «Дугъриданна Учү аманат бисуз завариз, жилариз, гъарзариз (дурариз аькъюл ва гафар аѳуз мумкинвал тувну) теклиф гъапѳунча, ва дурари му ляхнар къабул гъапѳундар. Амма инсанди му жавабдарвал чаина гъибисну. Дугъриданна инсанди, чазра аьгъдарди, учв аьзабнакк ккаъну» (сура «аль-Азгъаб», аят 72).

Инсанди, чан нубатнаан, Аллагъдиз ﷻ гъямд адрувал дархъбан бадали Аллагъу Тааълайи чаз ихтибар гъапѳу яратмишарихъна ужуйи илтѳикѳу ккунду. Гъаци вуйиган, Аллагъу Тааълайи ухъуз ихтибар гъапѳуб фу-вушра ухъу дубхну ккунду.

Къур'андин аятариз мяна туври, Исламдин алимари гъайванатарин уьмур дикъатниинди аннамиш аѳури, ахтармиш аѳури гъахъну. Ва дурари гъамцдар китабар гъидикѳу: «Гъаятуль-гъайван аль-Кубра» - «Гъайванатарин уьмикан вуйи аьхю китаб», Китабуль-гъайван» - «Гъайванатарикан вуйи китаб», «Аъжаибуль-махлукъат» - «Халкъ дапнайидарин аъжаибар» ва гъ.ж.

Аллагъу Тааълайи Къур'андин гизаф аятариъ, гъайванатар фу бадали халкъ дапнаш, тийин аѳура. Къур'андиъ дупна (мяна): «Малкъарара Дугъу халкъ гъапѳу, дурарикан учвуз мянфяаът ва манишин а, дурарикан учвуз ипѳуб шулу. Учв дурар гъачѳинган адаьруган ва хябяхъган аьруган, дурариъ учвуз утканвал а. Дурари ичв гъагъар ярхла йишварихъна гъахуру, дурар дайиш, учвхъан думу ляхин читинвал адарди аѳуз хъибдаи. Дугъриданна Аллагъ ﷻ рягъимлур ву. Дугъу гъайвар, дажар халкъ гъапѳу, учв дурариинди гъагъюз ва утканвализ. Ва Дугъу учвуз аьгъдубра халкъ аѳуру (яни машинар, самолѳатар ва гъ.ж.)» (сура «ан-Нахль», 5-8 аятар). Гъаму аятариъ Аллагъу Тааълайи ухъуз гъайванатарикан шлу мянфяаътнакан кѳура: ипѳуб-убхъуб, ухъу ва ихъ гъагъар гъахувал ва, дурарин утканвализ лигури, ухъуз шлу леззет. Ухъу Аллагъдиз ﷻ му ляхнарин гъямд дапѳу ккунду. Хъа гъямд аѳувал шулу, эгер ухъу думу ниъматар лайикъ вуйибси ишлетмиш аѳури гъахъиш.

Гъядисдиъ дупна: «Сар дишагъли Жегъеннемдиъ ахъну, себебра гату я ипѳуб тутрувди, ясана думу, чаз ипѳуб абгуз, азад дарапѳиди, гаш'ан йибкѳайизкъан гъибтган» (Жамиуль-агъядис, 14085).

Мугъяммад Пайгъамбари гъапну: «Сар кас рякъюъди гъагъюрайиган, думу штухъ гъахъаргну. Дугъу гъуй дабгну, ис духъну, шид гъубхъну. Хъасин дугъаз шид адарди, къяши укѳ ипѳури йибкѳурайи ху гъабкъну. Дугъу чаз гъапну: «Гъамдизра узузси шид убхъуз ккунди а». Думу хъанара гъуйизди ис гъахъну ва чан ликариин алахърудар штухъди арѳѳу, ушвнигъ дибисну удучѳвну, хуйиз шид тувну. Аллагъу Тааълайи думу касдин вари гунгъарин аьфв гъапѳу» (Сунан Аби-Давуд, 2187).

Гъит Аллагъди ﷻ ухъуз Чав туву ниъматар лайикъ вуйибси ишлетмиш аѳуз ва уьрхюз амур аѳри! Амин!

Шубариз тувну ккунди тербия

1 « Эгер дадаи веледариз ужуб дару тербия тувуш, дугъу дурарин уьмур пуч гъапѳанси, веледарин веледаринна уьмур пуч аѳуру. Мицир дадаи иллагъки заьлан чан дишагъливал улупуру ва, наан думу гъахъишра, душваъ мучѳушин шулу.

дурариз диндин илмарра гъадагъуз мумкинвал тувну ккунду. Шубариз хулан ляхнаркан улупну ккунду. Хъа саспи дадйири, чпин шубар ккундучуз кѳури, саб ляхинра аѳуз гъиритри, дурар чѳур аѳуру. Хъа мициб саягъниинди гъахъи шубариз, швуваз гъушган, гизаф читинва-

- варидарихъди мяслаяътниинди, гъюрматниинди яшмиш хъувал;
- аьхюдариз гъюрмат аѳувал;
- абйир-бавариз ва багахълуйири гъюрмат аѳувал;
- къискъисвалихъан ярхла хъувал;
- саб гъалмагъал гъабхъиган,

Сар аба-бабазкъан чан веледар харжиди духъну ккундар. Гъаци вуйиган, гъюз имбу дадйири тербия тувувализ дикъатнаан фикир тувну ккунду. Гъайифки, гъийин заманайиъ му ляхниз лапра цѳибтган фикир туврадар. Риш аьхю шлуган, абйир-бавар ва багахълуйир дугъахъинди гъюдлиди ва умудвал кади лигуру. Думу дурариз гъюз имбу насларин тешкилатчиди рякъюру. Саспидари дурар биѳивахг'анмина интѳи аѳуру. Хъа думу риш аьхю гъахъиган, абйир-баварин сикинсузвалар, хъайивалар аѳувалар артухъ шулу: дурари гъарган дугъан гъюзимбу уьмикан фикир аѳуру, дугъаз ужуб тербия тувуш зегъмет зигуру, дугъан намус уьбхюру. Му ляхин аѳуз дадаихъанси ужуди сарихъанра шулдар.

Хъа мициб тербия тувуш даршлу дадйирра а. Натѳажайиъ шубар тербия адрудар шулу.

Биѳиди имиди дурариз чпи-хъан аѳуз шлу ляхнар бюрмиш аѳури, ляхнарихъ юкѳв хъипуз гъитну ккунду. Дидихъди сабси,

лар алахъуру. Ухъуз аьгъюганси, эгер дадаин ужуб дару хасият вуш, шуран хасиятра гизафси дадаинсиб шулу. Ва натѳажайиъ, дугъан уьмур читниб шулу. Халкъди дупнаки: «Эгер увуш, яв хпир фицир вуш, аьгъю аѳуз ккундуш, лиг дугъан дадаихъинди».

Риш гъачѳинган ухди гъудж-вури вердиш дапѳу ккунду. Гъацира дугъаз хураг гъазур аѳуз, бирхуз улупну ккунду. Гизафси жигъил дишагълийир веледариз тербия тувбахъди, дурариз лайикъ вуйиганси лигбахъди думукъан ужуди танишди дар. Вари ляхнар шлихъан вушра дургъуз шлудар дар, ва анжагъ дадайихъантган дургъуз даршлу ляхнарра а. Шубарин улари нач'вал, фурс ктрувал улупури дубхъну ккунду, хъа кѳваъ – гучѳ'вал. Абйир-бавари чпин веледариз, иллагъки шубариз, гъаму ляхнарра улупну ккунду:

- чаз дару жарарин гафаригъ, ляхнаригъ гъюдручѳувал;
- чпин намус уьбхрусиб палат алахъувал;

ясана тахсир ктубѳвган, аьрзийр аѳури, абйир-баварихъна даж-раргъуб;

- мирасарихъди аьлакъийр ужуди уьрхну ккунду, дурарин кѳаз эсер тувну ккундар.

Ухъуз аьгъюганси, саб вахт гъабхъиган, риш швуваз гъагъюру ва чаз аьгъдру хизандиъ ахъру. Дугъаз душваъ вари цѳийибси рябхъюру ва гъадрари кѳурубдихъди гъагъюз, дурари кѳуруб аѳуз аьгъяди ккунду.

Дугъан гъюнариин аьхю гъагъ шулу. Чан вари чѳуру хасиятар дугъу дурарин хулазди учѳвайиз, дирчну ккунду. Думу къюб тухум сатѳи аѳуз илипнайи гъядук мисал ву, ва дугъу улихънаси чпичиз жарадар вуйи къюб тухум багахълу аѳуру. Никагъ аѳували къюб юкѳв сатѳи аѳуру. Хулаъ фицдар гафар-чѳалар гъахъишра, хпириз думу ляхин ужуб терефназди илтѳибкѳуз аьгъяди ккунду. Чпин-чпихъна вуйи ккуншин, диндихъна вуйи гъюрмат дубхну ккунду.

Гъит Аллагъди ﷻ ухъуз ихъ веледариз ужуб тербия тувуш амур аѳри! Амин.

ЧӀур гъабши уьмур

ЙИЗ ЖИЛИРИ КЪЮБПИ ХПИР ГЪАДАГЪНУ! ДУГЪУ МУ ЛЯХИН ФИЦИ ГЪАПӀНУ? УЗУ ФУКЪАН ЙИСАРИ ДУГЪАХЪДИ ЧИТИН ВА ШАДУ ВАХТАРИРА ГЪАХЪУНЗА, ХЪА ДУГЪУ, УЗЪАНРА ГЪЕДРЕХДИ ХПИР ГЪАДАГЪНУ! ФУ БАДАЛИ?

Гъюрматлу чӀир, белки сабан учву жилирихъ къюр, шубур хпир хъайивал, учвуз му ляхнихъан гучӀури хъпаз лигну, ужу дарди рябкъю-рашалчвуз, думу ляхин гъакъ дар кӀури гьисаб апӀурашалчва? Хъа гъамус, аьзиз чӀир, мирасариз, багахълуйириз, юлдшариз, ясана аьдатариз, къайдӀириз – сабдизра дилигди, сар дишагълийи редакци-ййиз гьибикӀу гъаму кагъаз урхай. Хъасин му ляхникан учвур дикъ-атлуди фикир апӀарчва.

Патимат Баширова

«Гъюрматлу редакция! Учвухъанмина ихъ мусурман чӀирихъна илдицуз ккундузуз, гъаз гъапиш гъаму узуз алабхъу ляхин шлиз вушра алабхъуз мумкин ву. Учвур инсанари апӀру жюрбежюр гафарихъ хъпехъури, узуси гъалатӀ хъуз мумкин ву, амма хъасин, фукӀара дигиш апӀуз даршлуган, гъайифвалар зигидичва.

Къюд йис улихъна йиз жилири сарсана хпир гъадагъну. Му ляхникан узуз дишлади аьгью гъабхъундайзуз, хъасин жилири мидкан узуз хабар тувну ва, гъаз дугъу думу ляхин гъапӀнушра, гъапну. Му ляхин хъувалиъ йизра тахсир айивалин узу гъаври гъахъунзу. Улихъна дугъан веледарин дада узу вуйиб ва гъарган узу дугъахъди шул кӀури инанмиш вуйза. ИнтӀивалар апӀури шуйза, дугъкан герек дарубра кмиди тӀалаб апӀуйза ва гъж. Саспи вахтари, дугъу чаз алахъру читинваларикан кӀурушра, фикир туври шулдайза. Узкан гъаму ляхнар ктучӀурушра, узу иман айидарикан, Аллагъдихъан гъучӀрударикан, Пайгъамбарин

фикирра апӀури, думу дяркъну, дугъан улариз лигуз ккундийзуз. Дерд шуйзуз: узуз учу сатӀиди алдау вари читинвалар кӀваин шуйзуз, дугъаз швуваз гъюбан гъайифвалар зигуз хъюгъза, веледар йитимарси рякъюйзуз. Узуз фуж алахъишра, гъарган текрар апӀури шуйза: «Йиз жилири къюбпи хпир гъидисну! Фици дугъу му ляхин гъапӀну? Узу фукъан йисари дугъахъди читин вахтарира, шадлу вахтарира

ккундуш, гъал апӀури гъахъунча. «Дугъу фици му ляхин гъапӀну, дугъу веледарикан фикир гъапӀнийкӀа? Хъа къюбпи хпириз лигайчва, жарарин жилир хул'ан адагъу!» - гъапну сану юлдши. Хъа тмунури, дишлади уч дапӀну мутмийр дадайихъна гъягъюб теклиф дивну: «Гъит фу хайирнахъан учв гъахънуш, аьгью ибшри, къюбпи хпирихъан дугъахъди яшамиш хъуз хъибдар, дугъан хасиятнакк сар увхъантӀан ккюгъюз даршул». Гъамци сакъюдар йигъар гъушу, ва гъар йигъан йиз юлдшари, мирасари жюрбежюр теклифар диври шуйи. Узу дурарин насигъатарихъ, теклифарихъ хъебехъну ва узу апӀурайиб гъакъ вуйиз кӀури, дугъу гъуз кӀури ккун апӀувализра дилигди, жвуван мутмийрра адагъну, дадайихъна гъушза. Вари мирасарира узуси фикир апӀуйи, сар дадайи ктарди. Дадайи, варитӀан кыматлуб хизан ву ва яв жилири Шариаьтдиз къаршу вуйиб фукӀара гъапӀндар, ужуйи фикир апӀинай, гъапнийи. Хъа йиз халйири узуз, уву сарун аьхю адми вува ва яв уву гъал апӀин, гъапнийи. Дадайи сарун узуз фукӀара гъапундайи. Гъамци узу дадайихъ гъузуна. Жилир гъюри, узухъди, дадайихъди гафар апӀури шуйи ва, къюриддин арайиъ вари сабси хъибди, сабдихъра узу мюгътаж хъидар, веледарикан фикир апӀин, кӀуйи. Хъа узу йиз гафналан улдучӀундайза: «Я узу, ясана думу!». Дугъан къюбпи хпирари, узухъна зенг дапӀну, чаз ич арайиъ учӀвуз даккниваликан ва му ляхин гъамци хъувалин чаз дерд кайиваликан гъапнийи. Хъа узу дугъаз дарпиб гъибтундайза ва, дугъу фу-вуш кӀури имиди, телефон ктлубшвнийза... Гъамус му ляхин кӀваин апӀузра кмиди нач шулазуз! Мидин къяляхъ жилир гъафну узухъна ва узу гъапӀу ляхин ужуб даруваликан гъапну: «Дугъу ужудар ниятар ади увухъна зенг гъапӀну, учву къюридра Аллагъдин гъулихъ узуз сабси вучва», - гъапи. Узу дугъу гъапи гафариин гъаьаьхъунза ва,

жарариз швуваз душну, шадди хъидиза, гъапица. Йигъ-йишв дарпиди, узу дугъкан тӀалакъ тувуб ккун апӀуйза. Амма дугъриданна, узуз тӀалакъ ккундуш-ккундарш, аьгъдайзуз. Узуз му ляхнихъан гучӀурашра, думу гучӀвал улупундайза, гъаз гъапиш дугъаз дерд тувуз ккундийзуз. Йиз хиял вуйиз, веледарихъди яшамиш хъидиза, вари ужу хъибди, кӀури. Дугъахъди гъалмагълар апӀури, дугъак тягънийир кирчри шуйза. Ва гъамци саб ражари, гъалмагъал гъабхъиган, думу, узуз тӀалакъ шлу гафар дупну, гъушнийи. Думу сарун гъафундар. Му ляхин дубхъну къюд йис арайианна гъубшну, ва гъамус мидиз узу жара терефнаан лигураза. Дурар сатӀиди яшамиш шула ва шадди ву, кӀури шулу. Дурариз байра гъахъну. Йиз веледар гъарган чпин адашдихъна гъягъюру ва дугъан хпирихъдира ужуди ву. Адашдизра дурар ккунду ва чиб-чпихъан жара апӀурдар. Хъа узу?.. Узуз фу гъабхъну? Узу магъа дадайихъ хъаза, ва узуз, гъудучӀв кӀури, жюрбежюр теклифар диву юлдшарра гъарур саб йишваъ а. ВартӀан ужуб даруб, узу дугъкан шубуб ражари тӀалакъ тувуб ккун апӀувал ву. ЦӀиб вахт гъубшган, узу фикриз гъафиган, му ляхин къяляхъ апӀуз ккун гъабхъизуз, дугъкан аьфв апӀувал ккун апӀуйза, амма сарун къан вуйи: 3 ражари туву тӀалакъди учуз хъанара сатӀи хъуз мумкинвал туврадар. Йиз насигъатчи юлдшар вари швуваз гъушну ва, фицдар жилар алахънушра, сабур апӀура, хъа йиз жилир ужур вуйи, ва магъа гъамци гъабхъну. Йиз сану юлдшин жилирира сарсана хпир гъадагъуваликан къанди аьгью гъабхъунзуз. Хъа узу дугъхъан: «Уву гъаз мукъан сабур апӀури, ккюртгърава, дугъхъан гъаз гъудучӀвурдарва?» - кӀури гъерхган, дугъан жаваб гъамциб гъабхъи: «Дугъу узуз гиран ктапӀурадар ва узухъди гизаф ужуди ву. Ва гъаму узуз гъабхъиб фикри гъадабгъиган, гъаври гъахъунза: жилир хътардитӀан, хъади ужу ву!» Гъюрматлу чӀир, фагъумлудар йихъан, йиз гъалатӀар текрар мапӀанай. Жилирихъан гъудучӀвнутӀан, жилирихъ хъади ужу ву. Пайгъамбарин гъахъпирихъан нумуна гъадабгъай. Ва эгер учвуз насигъат ккундуш, думу аьлима-рихъан тӀалаб апӀинай, дурари вари Шариаьтдинди кӀуру. Узу туба гъапӀунза, Аллагъдикан гъулихъ гъалатӀарин аьфв ккун апӀури шулза. Аллагъди гъулихъ аьфв апӀур кӀури, умуд кивраза. Вари шулайиб Аллагъдин гъамриинди вуйиваликан кӀвагълан магъапӀанай». P.S. Белки саспи дишагълийири, гъаму касди гъибикӀу кагъаз урхруган, дициб ич хъибдар, ва гъабхъишра, удучӀвну гъягъидича ва швумал-ра хъидарча, кӀури фикир апӀузра мумкин ву. Дурариз кӀураза, вари шулайиб Аллагъу Тааьлайин амриинди ву, гъаци вуйиган, фуну вушра месэлайиз лигруган, эвелиан дидиз Шариаьтдин терефнаан дилигну ккунду. Эгер Шариаьтдиъ гъарам дапӀнадарш, думу къабул апӀинай. Дидкан учвуз ужвалтӀан хъибдар. Къюр, шубур хпир апӀувалра Шариаьтдиъ улупнайиб ву ва мидизра къаршу удучӀвуб ужу дар. Гъит Аллагъ гъулухъуз кюмек ишри! Амин.

суннайихъди гъягърударикан гьисаб апӀуйза, гъаз гъапиш узу гъудгнар апӀуйза, ушвар дисуйза, гъятта гъяжра кмиди гъапӀунза. Хъа узуз къюрпи хпирикан гъеабхъан, вари ляхнар дигиш гъахъиганси, йиз жандак гъюдоуханси рябкъюйзуз. Йиз вари фикрар ва гафар къюбпи хпиринди ккудукӀуйи: узуз гъял ачмиш гъабхъну. Узхъан сарди гъузуз шулдайзухъан ва гъарган шлизкӀа мидкан ктӀбтури шуйза. Узу ипӀувал, нивкӀ гъибтунза ва, гъарвахтна къюбпи хпирикан

гъахъунза, хъа дугъу узхъанра гъедрехди, сарсана хпир гъадагъну! Фу бадали? Фу бадали узу му ляхнин сабур дапӀну ккунду? Узу думу жарарихъди пай апӀбанди дарза, иллагъки, гъамус гъадагънайирихъдира, дугъу ич уьмур чӀур гъапӀну!». Дугъкан ва дугъан хпирикан хъял гъюйиз. Дугъу думу ляхин фици гъапӀну, учуз веледарра ади? Дугъу ич хизан масу тувну! Сад йишван узухъна йиз юлдшар гъафнийзухъна ва учу сатӀиди, йиз жилирикан гъапӀну

Интернетдиан вуйи жилир...

Ассаламу алейкум, гъюрматлу мусурман чийр! Узуз йиз юлдаш шуран гъабхьи саб дерднан ляхникан ктибтуз ккундузуз. Му ляхникан их имбу шубари гъаму гунгъар текрар даранбан бадали, гъацира имбудариз насигъят хъпан бадали ктибтидиза.

Айша Аьлиева

Йиз юлдаш риш сакъюдар йисар улихна швуваз гъушну. Саб вахтназкъан мурар бахтлуди, чиб-чпихъан ярхла даршули яшамиш шули гъахъну. Йигъарикан сад йигъан мугъахъна, гафар-члалар аплуз клури, чан тай шубар гъафну. Дурари йиз юлдшиз, чпи интернетди «однокласника» сайтди фици жара баярихъди гафар аплури, чпин тлагърушин алдабпурин шулуш ктибтну. Сабпи ражари дугъаз дурари клураиб къабул гъабхъндайи, гъаз гъапиш думу швувахъ хъайи. Юлдшари хъанара му ляхникан ктибтуру, дугъаз гъапи: «Увухъ жилир хъайивали му ляхниз манигъвал аплурдар. Яв жилириз уву душваъ деънайибкъан агъю даршлугансира аплуз шулу». Му гафар йиз юлдшиз утканди гъеерхъну ва, варидари аплурб узур апарза клури, юлдшариз чазра «однокласника» сайт ачмиш аплуз гъитру. Сакъюдар йигъар арайиан гъагъайиз думу сайтди йиз юлдшин гизаф дустар-баяр шулу. Хъа варитлан ужуб даруб, дугъу душваъ айидариз, учв швувахъ хътарза, клури гъахъну. Сифте сайтди гафар-члалар аплури, хъасин дурар гюрюшмишра шули гъахъну. Ва му ляхнар вари йиз юлдши жилирихъан жиниди гъитру. Му бали мугъаз, чаз хпирди гъач клури, теклиф дивру. Му теклиф йиз юлдшиз къабул аплуз ккун гъабхъну, амма думу ляхниз учв швувахъ хъайивали манигъвал аплури.

Йигъарикан сад йигъан йиз юлдши чан жилирикан чаз тлалакъ тувуб ккун аплуз хъюгъру. Жилир му гафариин мюгътал гъахъи. Саб фуклара адарди гъапру тлалакъ, клури, дугъу чан хпириз суалар тувуб хъюгъю? Йиз юлдши бязи себебар хуйи ва узу увуз уву даккунди швушвди гъафузара гъапи. Жикъиди клуруш, йиз юлдаш, чаз тлалакъ тутрувдикъан гагъди, ккебехъундар. Магъа йигъарикан сад йигъан жилири дугъаз тлалакъдин гафар гъапну. Циб вахтланан йиз юлдаш чаз теклиф дивуриз швушвди гъагъюру.

Думу цийи жилирихъди сатиди сакъюдар йигъаритлан яшамиш гъахъундар. Гъаз? Гъаз гъапиш цийи жилириз мугъан «швувахъ хътарза» клури гъапу кучларикан агъю гъабхъну ва дугъу, жилирихъ хъашра, фици чахъди гафар аплури, гюрюшмиш шули гъахънуш, жарарихъдира гъаци шул клури, йиз юлдшиз тлалакъ тувну. Думу йигъланмина йиз юлдаш «однокласника» сайтди учлундар. Ва гъамусра гъадму ляхнин гъайифвалар зигури а, амма гъахъи ляхнар къаляхъ аплуз сарун къан ву. Лигайчва, ухъу ихъ уьмрихъ фикирсузди гъапу ляхнарин ахир фициб шулуш. Къваинди гъибтай, гъарам вуйибдикан саризра сабанкъа я мянфаят, ясана шадвал гъибихъуб дар.

Ихъ халкъдиз илмин рьякъяр яркъу гъапу кас

1 « гъадагъуру. Гизаф зиреклу ва фагъумлу хъпаз лигну, дугъу 18 йис хъайиз заан дережайин агъювалар гъадагъуру, ва гъадму яшнаъ ади 1858-пи йисан дугъкан Къази, Гъухурик мягъалин малла шулу, ва 52 йисандин арайиъ дугъу думу ляхин Шариаътин къанунарихъди давам аплуру. Думу чпин гага Аьли ибн Мурадялдин йишв'ин дерккри гъахъну. Жара гъуларин жямаятарин арайиъ, фуклара агъдру балкан Къази шулин, дугъхъан думу ляхин клулиз гъабхуз шулин, клури жямаятарин арайиъ наразивалар гъахъну.

къувват имидикъан вахтназ аплури гъахъну. Хъасин дугъу чан изну-ихтияр Нурали-эфенди ал-Халагъийихъна тувру. Совет гъюкумат бегъем гъурмиш гъахъи йисари дурарин малмутму, шейш-шоъ вари гъюкуматди гъибисну, уьбхюз гъабхъиб ву ерли саб Къур'андин китаб. Узуз агъяди вуйи гъисабарик му каскъан манзилна саб гъуллугъна гъилихи кас гъелелиг гъидихъундарзуз. Гъаци вуйиган, му ляхни ухъуз Таиб ибн Аьлийи чан аплураи ляхин марциди, занвалинди ва дикъатниинди тамам аплри гъахъиваликан хабар тувра.

гележегдиъ ахъю аьлимар удучлур клури, умудду хъидихъа.

Абйирихъан вуйи гъикаят

Сар къискъис касди, ариш-вериш аплури, 300 000 манат уч гъапну. Дугъаз хутлар-хярар, дараматар ва жюрбежюр мал-девлет ади гъабхъну. Аьхириъ сад йигъан дугъу къарар адабгънуки, сад йис чаз ккуни рагъятвалиинди, кефер хъаъри адапуз, ва хъасин къаляхъ гъюз имбу уьмур фициб шулуш лигур клури. Уч дапнаи пулин къадар гъисаб дапну ккудубклайиз, дугъан рюгъ

Дурарин арайиъ гъюжатар дархъбан бадали, къази Аьли ибн Мурадялди варидарин улихъ имтигъан тувбан ва имтигъан заан дережайининди тувуб гъахъир къазиди ктагъувалин месэла дивру. Думу месэлайиз варидари разивал улупуру ва гъадму ляхин аплуз къваантан юкв хъайи кандидатар Темир-Хан Шурайиз имтигъан тувуб гъагъюру. Дурарикан варитлан заанди имтигъан тувуб гъахъир Таиб ибн Аьли абу Мурадяли вуди гъахъну, ва душваъ думу къазиди тасдикъ аплуру.

Мугъан хликк 14 гъул ккади гъахъну. Дугъан мюридарра ади гъахъну: Тюръгарин Къасум, Гъул'арин Халилбег ва Чвурдфарин Малла Ражаб - натижайиъ мурариканра ахъю аьлимар гъахъну. Дурар Таиб ибн Аьлихъди вари чпин хликк ккайи гъуларилан илтликлури, Шариаътин, жямаятлугъдин месэлийриз фикир туври, дурар гъал аплури гъахъну. Заан дережайининди ляхин аплбаз лигну, дугъаз урус паччагъдин терефнаан къюб пешкешдин орденар тувру, хъа къандиси Совет гъюкуматди кулакар алдаъру йисари, дугъхъан думу пешкешар тдагъуру. Думу вахтна Ярсарин гъулаъ гъадму участодин начальниквал аплури урус паччагъди дерккнайи Капринский клурур лихури гъахъну. Дугъахъди Таиб ибн Аьли абу Мурадялдин ужуб алакъа ади гъахъну, ва чиб-чпихъди агъюб-гъюб, гъачинин-хъахъ ва уьжуб гъюрмат ади, жямаятлугъ серенжемар къюб терефарин гъахури ва душваъ хуш'валиинди иштирак шули гъахъну. Дугъу къазивал чан жандиъ

Думу кас заан дережайин аьлимарикан вуйиб дугъу гъапу ляхнариз гъилигиган агъю шулу.

Улихъ девриъ, XIX-аьсри дурарин сихлиъ гизаф аьлимар гъахъну, хъа Совет девриъ – гизаф заан образования айи муаьллимар. Мисалназ, 1954-1955-пи йисари саб гъадрарин сихлиан ва гъул'ан жюрбежюр гъуларий школийрин директорвал аплури 5 кас гъахъну: Гуми- Абдуллосей Къасумов, Пилигъ- Исмаил Махмудов, Хючна- Мугъаммад Аьлиев, Шила-Тажудин Пагъиров, Гуми детдомдиль-Жабраил Къазиев. Ав, дугъриданна Гум'арин гъул гъадму йисари савадлу инсанар айи гъуларикан сабнуб вуди гъабхъну, ва гъадрарин арайиъ вафалу йишв Маллийирин сихли бисура.

Заманийр Аллагъу Тааьлайин амриинди гъюру ва гъагъюру: Совет деврин вахт ккудубклу, дин-тлаът хъаплу ксариз фукъан вушра шукурлу вахтар дуфна. Илим увухъна, яв гъапдихъна, хулан айтлна дуфна, анжагъ уву думу ляхнин машгъул духъну, Исламдин рьякъюди душну ккунду. Улихъдин заманийриси, илимдихъ лицири Египетдиз, Аьрабустандиз гъагъюб лазим дар - уву илим ккун аплин, хъа думу яв багахъ хъа. Вари лазим вуйи медресийр, аьлимар, китабар, институтар, агъюб-гъюбан рьягътавалар ухъуз Аллагъу Тааьлайи тувна, шукур ибшри Дугъан Къудратлувализ. ИншаАллагъ, Маллийирин сихлин гъюз имбу наслари чпин абийрин вахтна ад хъанара Исламдин рьякъю клулиз адабгъур. Ва ухъура, Аллагъу Тааьлайин амриинди дурарин сихлиъ

бисуз клури улихъ Аьзриил малаик дугъужвуру. Му касди, Аьзриил малаик инандирмиш аплуз клури, жюрбежюр чарийр агуз хъюгъру, хъа думу чан гафналан улдудучлвди гъузру. Гъадму арайиъ думу касди клуру: «Тув узуз шубуд йигъкъана, хъа узу увуз гъаддиз лигну йиз девлетнан шубуб пайнакан саб пай тувдиза». Аьзриил малаикди думу шартла къабул гъапундар, ва думу касдин рюгъ бисуз гъазур шулу.

Дид'ин рази дархъиган, дугъу Аьзриил малаикдиз клуру: «Эгер уву узуз дюн'яйиин къюд йигъандин вахт тувш, узу увуз 200 000 манат йиз уч дапнайибдикан тувурза».

Хъа Аьзриил малаикдиз дугъахъ хъебехъузкъана ккунди адайи. Думу гъацира сад йигъандин арайиъ вари 300 000 манатдинра рази гъахъундар.

Аьхириъ думу касди гъапну: «Узу увкан ккун аплураза, сакъюдар гафар диклузкъана гъит узуз».

Му ражари Аьзриил малаикди анжагъ саб ражари рази шулу, ва инсанди чан ифдинди биклуру: «Инсан, саб файдара адарди магъапан яв уьмур. Узхъан 300 000 манатдихъ ва йиз айи вари девлетдихъ саб саабтан вахткъана гъадабгъуз гъабхъундарзухъан. Уву якъин аннамиш аплин, увуз фукъан багъалу вуш Аллагъу Тааьлайи тувнайи уьмрин манзилин вахт, ва думу ишлетмиш аплин, гъаму дюн'яйиъра ва Ахиратдиъра заан мянфаят ктабгърубси».

Гъибиклур Уртларин Ханмягъамдин бай Абдул Мутгалиб Гъазрати Аьлиев ву

Инсан кечмиш гъахъиган, ухъу аплури шлу, амма Шариаътдиъ гъадагъа вуйи аьдатарикан

Ухъуз аьгъюганси ва рябкъюрайиганси, ихъ халкъди саспи аьдатар гъадмукъан ижмиди тамам аплура, дурар Шариаътдиъ гъадагъа дапнайдар вушра. Му ляхин инсан кечмиш гъахъиган ашкар шула. Мициб ляхин гъабхъиган, ихъ ватанагълийири Шариаътдиъ адру гизаф ляхнар аплуру.

Инсан кечмиш гъахъиган, дидин къяляхъ аплу Шариаътдиъ гъадагъа вуйи саспи аьдатарикан улхидихъа.

1. Инсан кечмиш духъну 40-пи йигъ къайд аплуз клури, инсанар уч аплувал. Инсан кечмиш гъахъиган, мусурман дару ксарин аьдатарихъди душну ккундар. Пайгъамбарин гъядисариз тълукъ вуди, Исламдиъ яс уьбхювал 3 йигъандин муддатнаъ шулу. Кечмиш гъахъирихъан мавлид апуб, дюаъ апуб, зикир урхуб ужуб ляхин ву. Ва мурар эгер гирами йигъар-йишвари, гирами вазари урхури гъахъиш, савабра артухъ хъибди. Амма мурар 7-пи, 40-пи, 52-пи йигъар къайд аплуз клури урхуб, я сунна, я фарз дар. Гъаму йигъар къайд апбан бадали му ляхнар аплуз Шариаътдиъ гъадагъа дапна. Эгер мавлид аплу йигъ алабхънуш инсан кечмиш духъну 40-пи йигъина, думу касдин му мавлидиз вуйи ният гъаму 40-пи йигъ къайд аплуз клури дубхъну ккундар. Ихъ вахтари иллагъки 40-пи йигъар къайд аплури шулу. Дурари гъуларин, шагърарин мирасариз, багахълуйири теклиф аплуру ва гизаф харжарра шулу. Саспи гъулариди му йигъар къайд аплури, арагъра уьхъури шулу, клури гъебхъунуз. Гъит Аллагъди гъа ухъу думу ляхнихъан уьхри!

Эгер гъаму йигъаз хулан эйсийи ва дина гъюру хълари аплу харжаринди аьжюзариз кюмек аплури, шид зигури, рякъар аплури, мистариз кюмек аплури гъахъийиш, кечмиш гъахъидаризра, чивиди имбударизра агъзур ражари артухъ мянфяаьт хъибдийи.

2. Дишагълийири мирас кечмиш хъпан къяляхъ 3 йигъант артухъ яс уьбхювал. Гизаф дишагълийири, яс уьбхюрча клури, йисаринди клору палат алабхъну шулу. Шариаътдинди эгер дугъан гага, гъардаш, бай кечмиш гъахъиганкъан дугъаз 3 йигъантлан зиина яснахъ хъуз ихтияр адар, гъарам ву. Амма жилир гъаклиган, ясна жилири тлалакъ тувну, дугъхъан жара гъахъиган, хай шулу. Мицир дишагълийи 4 вазлина 10 йигъандин арайиди яснахъ шулу. Пайгъамбарин гъапну: «Аллагъдихъ ва Пайгъамбарихъ хъугъу дишагълийиз 3 йигъантлан артухъ яснахъ хъуз ихтияр адар. Хъа эгер жилир гъаклиш, думу 4 вазлина 10 йигъант яснахъ духъну ккунду» (Бухари, Муслим). Гъюрматлу чйир, гъаму Пайгъамбарин гъапниганси аплури гъахъиш, учуз ужу ву.

3. Кечмиш гъахъирири багахълуйири ва мирасари мужри гъибтуб.

Мужри гъибтуб Пайгъамбарин гъапну сунна ву, амма инсан кечмиш хъпан клури, мужри гъибтуб Шариаътдиъ айиб дар. Шариаътдин китабариди ухъуз, инсан кечмиш хъайиз аплу ляхнарин зин кечмиш хъпан къяляхъ артухъ фуклара мапнаи, клури дупна.

4. Дишагълийирири мягърам хътарди (яни чан жилир, гага, бай ва гъ.ж) жара гъулариз, шагърариз гъаклирин теклиф каплуз гъагъюз хай шулдар.

Му ляхниз дикъатнаан фикир тувну ккунду. Ухъуз рябкъюрахъуз: саспи дишагълийири гъамциб хабар гъафисси, сабдизра дилигди, думу йишваз гъагъюру. Мягърам хътарди мици гъагъюз ихтияр адар.

5. Накъвдихъ мраморин, ясна багъа жоуреин гъван хъивуб. Ва хъанара ужуб даруб

ву, эгер думу гъвандиди гъаклирин шикил ивруш.

Мициб жюрейинди накъв албагуваликан я кечмиш гъахъиризи, ясна имбудариз саб мянфяаьт адар.

6. Инсан кечмиш гъахъиган, аьхю гъарийр аплури, ишувал.

Ихъ республикаийн саспи гъулариди жиларра кмиди аьхю гъарийр аплури ишуру. Шариаътдиъ эгер думу касдихъна вуйи рягъимлувалиан, ясна язухъшнан дугъахъ явашди ишуруш, думу гъадагъа дапну адар, хъа эгер ишувалин сесер, гъарийр хул'ан члатинди ерхъуруш, думу гъарам ву.

7. Инсан кечмиш гъахъи йишваз, пул тувну ишлар аплури дишагълийири хуб.

Дицидариз пул тувувал, иплуру тувувал, думу ляхин апбан туву пул чпиз ишлетмиш апуб Шариаътдинди гъарам ву. Мицир ксариз аьхю аьзаб хъибди.

8. Теклиф каплуз уч духънайишваъ жарадарилан улхуб.

Мициб йишваъ Къур'ан урхури, зикир аплури, ужубдикан клури духъну ккунду. Гъамци гъахъиш гъаклиризира, чивиди имбударизра мянфяаьт хъибди. Хъа гъайифки, гъийин деври кечмиш духънайир айи хулаъ дусну, жарадарилан улхурдар, футнийр аплурад артухъ духъна. Саспидар, гъадму кечмиш духънайирин хулаз лигуз, клури саламдиз гъюри шулу. Мици гъюбкан зарартлан адар.

9. Жарадари аплуру аплуз клури, аьхю харжар аплувал.

Жарадари аплуруди лигури, имбудартлан узу искан дарза клури, саспидари, буржариди учлву, жорбежор динди адру аьдатар аплури шулу. Савабан ляхнар, гъарури чан гъалназ дилигну, аплурад ву. Инсанарин аьдатарихъди гъагъюри гъапну ляхнаркан Аьхиратдиъ мянфяаьт адар, кивантлан дарди гъапну ният Аллагъди гъа кабул аплурад. Гъамцир аьдатарихъди гъагъюрза клури, аьхю буржар дапну, дурар кичуз дархъи инсанарра а. Инсанарин футнийирихъан гуч дапну думу ляхнар аплайизтлан, гъаму дун'ийиъра, Аьхиратдиъра мянфяаьт айи ляхнар гъапниш, ужу даринхъа?! Футна аплурадиз фикир мутуванай! Дурари уву фукуан ужуйи гъапнишра, футна апиди. Саспи гъулариди, садакъа вуйич клури, думу ляхниз чпин мумкинвалар адаршра, шекер, дюгю, ясна йикк туври шулу. Хъа саспи йишвариди, чпин гъулагъси, багахъ хъайи гъулариди йикк пай аплуру. Гъамци аьдатарихъди гъагъюри харж гъапну 100 000 манатлан, 100 манат мягътаж'вал айидариз, мистариз, медресиризи тувуб ужу ву.

10. Майит адабгъайиз улихъна дишагълийири, майтихъ дугъужвну, ишувал.

Мирасариз кечмиш гъахъирихъинди лигуб ужу ву. Хъа мягърам дарудариз машназ лигури дугъужуб хай шулдар. Гъацира кечмиш духънайи дишагълийири лигуз мягърам дару жилариз ихтияр адар. Хъа гъамус фикир апинаи, ихъ фици шулуш. Фуж кечмиш гъахъишра, мягърамвализ дилигди, жиларра, дишагълийирира майтиз лигури шулу.

Гъюрматлу мусурман, мушваъ ухъу гъахури шлу аьдатарикан лапра цибтлан кивант дапнадар. Гъайифки, ихъ инсанари Шариаътдиъ дупнайибдизтлан му аьдатариз ижми фикир тувра. Саб ляхникан кивантди гъибтай: учу му аьдатар гъапну клури, ичв харжар артухътан шулдар, хъа дидин саваб учуз рябкъруб дар, гъаз гъапиш му ляхнар Шариаътдиъ айидар дар.

Гъит Аллагъди гъа ухъуз Шариаътдиъ адру аьдатар дирчуз амур аплури! Амин!

Зугъа-гъудгнин фазилят

Зугъа-гъудгнин вахт ригъ хъуршлин къадар (3,5 м) за удубчлвган ккебгъру, думу ригъ удубчлвган саб 20 дакъикъайилан шулу ва ригъ завун къялаз гъайизкъан давам шулу. Дидин варитлан ужуб вахт йигъандин юкъуб пайнакан саб пай вахт гъубшган ву.

Гъясан Амаханов

Зугъа-гъудгнин варитлан циб 2 ракааьт ву, хъа варитлан артухъ – 12. Сабпи ракааьтдиъ «аль-Фатигъа» сураийн къяляхъ «аш-Шамси» ва «аль-Кафирун» гъурхиш ужу ву, хъа къюбпидиди – «ад-Духа» ва «аль-Ихлас». Хъа мурарин къяляхъ вуйи сабпи ракааьтариди «аль-Кафирун» урхуру, хъа къюбпидариди – «аль-Ихлас». Эгер гъамрар жуваз аьгъдарди, ясна, аьгъашра, дурурхди гъапну зугъа-гъудгнинра ухъуз саваб хъибди, амма мушваъ дупнайиганси гъапниш, саваб артухъ хъибди. Зугъа-гъудгнинхъан гъаму дюаъ урхуб ужу ву: Аллагъумма анна зугъа зугъаука, валь-багъаа багъаука, валь-жамала жамалука, валь-къуввата къувватука, валь-къудрата къудратука, валь-исмата исматука. Аллагъумма ин кана ризки фиссамаи фа анзильгъу, ва ин канна филь арзи фа ахрижгъу, ва ин канна муассаран фаяссиргъу, ва ин канна гъараман фатагъгъиргъу, ва ин канна баидан факаррибгъу, би гъакъи зугъаика, ва багъаика ва жамалика, ва къувватика, ва къудратика, атини ма атайта ибадака ссалигъина.

Мяна: «Я Аллагъ, дугъриданна зугъа – Яв зугъа ву, гъурчег'вал – Яв гъурчег'вал ву, утканвал – Яв утканвал ву, къудрат – Яв къудрат ву, къувват – Яв къувват ву, уьрхювал (гунгъарихъан) – Яв уьрхювал ву. Я Аллагъ, эгер йиз ризкъ завариъ аш, узухъна рубкъ думу, эгер жилариди аш, думура рубкъ, эгер читинвал аш, пчу апин, эгер гъарам вуш, гъалал шлубси апин, эгер ярхла аш, Яв зугъайихъна вуйи гъюрмат, хъуркъувал, гъурчег'вал, утканвал, къувват бадали багахъ апин. Уву яв ужудар луклариз тувуб узузра тув».

Зугъа-гъудгнин гъадисариди гизаф дупна. Дурарикан сабунубиди Пайгъамбарин гъапну: «Женнетдиъ Зугъа клуру ракнар а. Гъиямат йигъан Аллагъдин гъапну ччвурнахъан малаикди пици: «Эй зугъа-гъудган гъапну Аллагъдин гъапну луклар, наан ачва? Гъамрар ичв ракнар ву, Аллагъдин гъапну рягъматдинди учлвай душвазиди!». Хъанара Пайгъамбарин гъапну: «Аллагъу Тааълайи клура: «Эй Адамдин бай! Йигъ ккебгъру вахтна 4 ракаат апин, Узу думу гъадму йигъ ккудубклайизкъан увуз чляан шлуганси апбан бадали!». (Абу Давуд). Абу Заррихъан вуйи гъадисиди дупна, Пайгъамбарин гъапну: «Учван гъарури чан клурубарихъан, дюгъбарихъан гъакъ тувну ккунду. Гъарсаб тасбигъ (СубгъянаЛлагъ), гъарсаб тагъмид (аьлгъямдулиЛлагъ), гъарсаб тагълиль (Ла илагъа иллаЛлагъ), гъарсаб такбир (Аллагъу Акбар) садакъа ву. Ужубдихъна теклиф апубна харжибдихъан ярхла апубра садакъа ву. Хъа зугъа-гъудгнин гъамрарин варибдин йишв бисура» (Муслим). Абу Гъурайрайи гъапну: «Пайгъамбарин увуз шубуб ляхин васият гъапну: гъар вазли шубуд йигъан ушв бисуб; къюб ракааьт зугъа-гъудган апуб ва хъитирхбанган дахъайиз улихъна витру суннатар апуб» (Муслим).

Пайгъамбарин гъапну: «Сарира зугъа-гъудган гъидидипди апидар, анжагъ туба аплурадартлан, ва дугъриданна му туба аплурадин гъудган ву!» (Гъаким). Пайгъамбарин гъапну: «Зугъа-гъудган гъидидипди аплурадин гунгъарин аьфв апиди. Шли 2 ракааьт зугъа-гъудган аплури гъахъиш, думу тлагърушин аплурадин хъидар; шли 4 ракааьт аплури гъахъиш – думу мягъгъу гъахъидарикан хъиди; шли 6 ракааьт аплури гъахъиш – думу гъадму йигъандин муддатнаъ гъалабалугъ'валарихъан азад хъиди; шли 8 ракааьт аплури гъахъиш – думу ужудар ксарикан хъиди; хъа шли 12 ракааьт аплуруш, Аллагъу Тааълайи дугъаз Женнетдиъ гъизиликан хал дивди» (Ибн Маджа, Тирмизи).

Сабсана гъадис хибдиза ва, инсанди гъарган му гъудган аплуз гъаму чляан шул, клури, фикир аплураза. Аьбдулла бин Жараддихъан вуйи гъадисиди Пайгъамбарин гъапну: «Мунафикъди зугъа-гъудган аплурад ва «аль-Кафирун» сура урхурдар». Гъит Аллагъди гъа ухъуз Пайгъамбарин гъапну суннайихъди гъагъюз тавфикъ'вал туври ! Амин!

Илим урхуз саб вахтнара къан дар

Пайгъамбарин ﷺ гъядисдиъ дупна: «Илим тлалаб аплувал гъарсар мусурман жилириз ва дишагълийиз фарз ву». Гъайифки, му гъядисдиз ихъ инсанари лайикъ вуйи фикир туврадар.

Аллагъу Тааълайи илим чаз ккуни луклариз тувру, ва илим урхузра фуну касдихъан вушра шулдар. Ухъуз аьгъюганси, инсандин яшар фукъан гизаф вуш, гъадмукъан фу ляхин вушра дубгъуз читинра ву. Хъа я чпин яшназ, я дапну ккуни ляхнариз – сабдизра дилигди, Жулжагъ гъулан агъали Мурадхан Мурадханов ва Цанак гъулан агъали Тагъир Керимов гирами Рамазандин вазли Огни шагърин Жвуми мистахъ цийиди тлапнайи медресейиз илим дубгъуз гъушну. Гъит Аллагъди ﷻ му ксарин ужудар ниятар клулиз адагъри. Дурар саб вазли душваъ илим дубгъури хъувал Аллагъу Тааълайин мурарихъна вуйи рягъмат ву. Мурадхан халуийн Жулжгъарин къялан мектебди мялимвал аплури гизаф йисар ву. Му кас чан аплурайи кеспнан устад ву. Мялимвал, ухъуз

аьгъюганси, читин ляхин ву. Ихъ веледари гъадабгъурайи тербия гизафси гъамцдар ксарилан асиллу ву. Мурадхан халуийн му читин ляхниъ хъуркьувалар ккун аплураза. Цци Сулейман Керимовди гъядиз гъагъюз мумкинвал тувбиинди шадлу гъаплу ксарин арайиъ Мурадхан халура

а. Гъит Мурадхан халуийн, гъагъ кивантан тамам дапну, сагъ-саламатди къяляхъ гъюз Аллагъ ﷻ кюмек ишри. ИншаАллагъ, Мурадхан халу гъагъдиан гъюблан къяляхъ, думу гирами йишварикан гъерхбан бадали, чав урхури гъахъи медресейин гъяларикан ктибтбан бадали ва дугъ-

ан уьмрикан ихъ газат урхурдариз хабар тувбан бадали, учу му касдихъди гъюрюшмиш хъидича ва гъубху сюгъбат «Ас-салам» газатдин машарий чап аплудича. Тагъир Керимов Цанак гъулан агъали ву. Гъубшу йисан Тагъирра Сулейман Керимовди гъау группирхъди

гъагъдиз гъушну. Мусурманрин арайиъ мициб Аллагъ ﷻ рази шлу ляхин абхбан дугъу Сулейман Керимовдиз кивантан ахъю чухсагъул клура. Му кас Цанак гъулаъ «Ас-салам» газатдин представи-телра ву. Му чан ляхин дугъу Аллагъ ﷻ рази шлуганси клулиз адабгъура. Газатдин редакцияин гъуллугъчйири чпин терефнаан Тагъир Керимовдиз чав Аллагъ ﷻ бадали аплурайи ляхнин ахъю чухсагъул къайд аплура, ва гъит Аллагъди ﷻ думу, дугъан хизан-кюлфет, багахълуйир, мирасар гъарган шадди гъитри! Амин! Хъа му ксар медресейиз илим урхуз гъюваликан клуруш, мурар ухъуз варидариз нумуна ву. Чпин яшариз дилигди, гирами Рамазандин вазли ужуб ниятра дапну, илим дубгъуз гъагъювал гизаф савабнан ляхнарикан ву. Илим дубгъуз клури рякъюъ учу ксариз кюмекназ малаикари чпин хлинцдар ккатларццуру клури дупна. Гъит Аллагъди ﷻ ухъуз варидариз йигълан-йигъаз ихъ илмин дережа артухъ аплуз амур аплри! Амин!

ОНЛАЙН

Аьзраил малаик

Суал: Эгер мусурманди, Аьзраил малаик даккнир вуйиз, гъапиш, думу къафир шулин?

Жаваб: Ваъ, гъаз гъапиш инсанариз думу, чпин уьмур бисруган, даккнир шулу, малаик ву клури даккун шулдар.

Салам...

Суал: Узуз ляхниъ дишагълийириз сарпирди салам тувуз ихтияр айин?

Жаваб: Ихтияр а, амма карагъат ву.

Зимз хурагнак

Суал: Эгер иплурайи хурагнак зимз кабхъиш, думу иплуз хай шулин?

Жаваб: Иплуз хай шулу, амма эгер дидкан увуз зарар шул клури, фикир вуш, иплуз хай шулдар.

Аьйша, Хадижа ва Фатима

суал: Гъамрарикан фунурин фазилат зиина ву?

Жаваб: Аьйшайинтан Хадижайин фазилат зиина ву, хъа Фатима вари имбудартан фазилатнан зиина ву, гъаз гъапиш думу Пайгъамбарин ﷺ гъацц пай ву.

Диндиан удучлувал

Суал: Эгер сар касди гъагъ дапну, хъасин диндиан удучлвнуш, ва хъанара Ислам къабул гъаплнуш, дугъу гъагъ цийиклул'ан дапну ккундин?

Жаваб: Гъанафи мазгъабдинди дицир касдиз гъагъ цийиклул'ан аплуб фарз ву, хъа Шафии мазгъабдинди дар.

СиратI гъад

Суал: СиратI гъадлан Пайгъамбар ва къафирар гъагъидин?

Жаваб: СиратI гъадлан вари инсанар гъагъиди, пайгъамбарра, къафирарра.

Хил бисувал

Суал: Мусурман дару касдин хил бисуз хай шулин? Думу сунна вуйин?

Жаваб: Хай шулу, амма думу сунна дар. Сунна шулу мусурман жилари чиб-чпин хил бисруган, ясана дишагълийири чиб-чпин хил бисруган, ясана жилири чаз мягърам вуйи дишагълийин хил бисруган.

Яьжуж ва Маьжуж

Суал: Яьжуж ва Маьжуж Адам пайгъамбарин насликан вуйин?

Жаваб: Ухъуз хабар айиганси, дурар Адамдин ва Гъавайин насликан ву, фицики дурар Яфис ибн Нухайин веледарикан ву.

Бахтсуз махъан

Эй Адамдин бай, кив ужувлак пай,
Йихъ ужуриз тай, бахтавар хъидва.
Уву вушра хан, АЛЛАГЪ магъархан,
Дугъаз шак махъан, бахтавар хъидва.

Няънати иблис, дархъиган учв ис,
Швнуд агъзур йис, бахтикур духъна.
Хъпаз такабур, тувну чан абур
Духъну биябур бахтикур духъна.

Увура инсан, дарапшиш игъсан,
Дюрюбхиш лисан, бахтикур хъидва.
Яв аькъюл гъарган, дюзди харж гъаплган,
Пнаьтдик капган, бахтавар хъидва.

Ужудар вахтар, уч аплуз бахтар,
Харж гъаплшиш шак дар, бахтавар хъидва.
Киваин дапну никъ, ис аплин яв йикъ,
Ккун аплин тавфикъ, бахтавар хъидва.

Дюз рякъдиз илтIкиI, паргардира тIирки
Тубайиз илтIкиI, бахтавар хъидва,
Дюн'я ву хараб, дахъру йишв тураб,
Йип гъарган я РАББ, бахтавар хъидва,

Ният марцциб дарш, аьмал халис дарш,
Нагагъ рияъ каш, бахтикур хъидва.
Гъюсудвал киваъ аш, уьжб аплубра каш,
Нафс уьбхюз шулдарш, бахтикур хъидва.

Увук гъунар каш, нафс уьбгъ тувну гаш,
Ицци алапнаш, бахтикур хъидва.
Дюн'яна шейтан, терг аплин айтган,
ЮкIв хъипувалтан, бахтикур хъидва.

Ахну ярхи йишв, давди йигъна йишв,
Гъархиш дахъру йишв, бахтикур хъидва.
Фарз вуйи гъудган, вахтнагъди гъаплган,
Затра ккадрапган, бахтавар хъидва.

Дапну пак ният, тувган яв закат,
Дубхъну берекет, бахтавар хъидва.
Фарз ушв гъибисган, фитIрара тувган
Яв гъагъра гъаплган, бахтавар хъидва,

Аплуз ужувлар, гъаплшишра гужар
Дарапшиш фарзар, бахтикур хъидва.
Аплури гъалатI, яв диндин шарватI
Гъаплган барбатI, бахтикур хъидва.

Исламна, Иман, Суннатна Игъсан
Агъю дарапган, бахтикур хъидва
Дипрайир гъудган! Уж'вал зат мабган,
Бейнава гъарган, бахтикур хъидва.

«Хюрикк жвуван аманат»
китабдиан

- Мусурман дару абийр - бабариз гъярам вуйи продуктарикан хураг гъязур апӀувал гъярам вуйин? Мусурман дару ксариз алкоголь кайи гъяфатар пешкеш апӀуз хай шулин?

- Жвувази, жарадаризра (гъам мусурмариз, гъамсана мусурман дарудариз, абийр - бабар вушра, жара ксар вушра), гъялал дару продуктарикан хураг гъязур апӀуз хай шулдар. Шариатдинди масу тувуз гъадагъа дапӀнайиб вари пешкеш апӀузра гъадагъа ву. Саб жерге шей'ар ктарди, месӀла, къимат абгъю апӀуз даршлу жвилли шей'ар - дяхнин къюб удар ва гъ.ж. Дурар масу тувуз хай шулдар, амма пешкешди тувуз шулу. Гъацира йимишар бегъерназ гъяйиз улихъна масу тувуз хай шулдар, амма дурар багъиш апӀуз шулу. Эгер суал алкоголь кайи гъяфатарикан вуш, дурар я масу тувуз, ясана багъиш апӀуз хай шулдар. Эгерки гъяфатарик кайи алкогольин къадар лапра жибиб вуш, саб жерге алимари дурар спирт кайи парфюмерияси, масу тувуз ихтияр тувра. Рякъюрыйганси, дурар масу тувуз шулу. Дидлан гъайри, гъацдар шей'ар мусурман касдиз ва мусурман даруриз вушра багъиш апӀуз шулу – фаркъвал адар. Гъадариз къюрдиз вуйи къарарра саб жюрейнуб ву («Тугъфатулъ мюгътаж»).

- Хпириз жилирихъди гъярхъру гафар апӀуз ихтияр айин?

- Я жилириз, ясана хпириз гъярхъру гафар апӀуз ихтияр адар. Фу бадали думу гафар апӀуру? Фу тувру думу ляхни? Гъярхъували фуклара тувурдар, ва дурарин гъярхъувал тӀалакъ тувувалихъна гъюзра мумкин ву. Хъа эгер уву яв жилирихъди ужуб аьлакъайи гъахъиш, дугъу кӀуруб апӀури гъахъиш, думу увуз гъаму дюн'айиъра, Аьхиратдигъра шадвал ву. Дишагълийиз чӀааьн даринхъа Пайгъамбарин ﷺ гъаму гафар: «Аллагъдин ﷻ амур тамам апӀру ва чан жилирихъ хъпехъру хпир Женнетдиз гъягъиди». Хизандин айитӀ шлу гизаф ляхнар дишагълийикан асиллу ву. Гъаци вуйитан, гъарган чиб-чпихъди ужудар рафтарихъ хъуз чалишмиш духъну ккунду.

- Эгер гъялал-сафарихъ айиган гъудган бегъемди апӀуз шулуш, фу ужу ву: гъудгнар жикъи ва сатӀи апӀуб, ясана бегъемди апӀуб?

- Гъудган жикъи апӀбан бадали, рякъюн манзил 83 км артухъ дубхъну ккунду. Хъ эгер рякъ 138 км артухъ вуш, гъудган бегъемди апӀубтӀан жикъи ва сатӀи апӀуб ужу ву («Фатгъуль Муин»).

- Садакъа ясана закат къафирариз тувуз хай шулин?

- Мусурман дарудариз садакъа тувуз шулу. Хъа закатдин гъякънаан кӀуруш, думу анжагъ мусурман ксариз тувру, гъаз гъапиш мусурмарихъан гъадабгъруб гъаддихъ игътияж'вал айи мусурмарихъна къяляхъ апӀуз вуйиб ву. («Тугъфат уль-мюгътаж»).

Мялумат

Дагъустандин Огни шагърин КӀулин ми-стан багахъ Халид шагъ аль-Багъдадийин ччвурнахъ хъайи медресе ачмиш дапӀна. Медресейин ччвур «Канзуль илм» («Илмин хазна») ву. Медресейиъ абгъювалар гъадагъуз ккуни мусурман гъардшариз теклиф апӀурача. Медресейиз 14 йислан артухъ яш дубхъ-найидар къабул апӀура.

Душваъ суткаийи 3 ражну пулсузди ипӀруб ва дахъру йишв тувра. Лазим вуйи документар:
- паспортдин копия;
- аттестатдин копия;
- шиклар (3X4) - 5 шикил;
- медсправка, ф. № 086;
- гъяламарин сертификат, ф. 156 / у- 93;
- имамдихъан вуйи теклифнан кагъаз.

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир!

Нагагъ учвуз ихъ мусурман диндихъди аьлакъалу вуйи месӀэйирикан гъаври адруб гъерхуз ккундуш, ясана «Ассалам» редакцияйиз вуйи суал аш, зенг апӀинай: 63-41-85
Учхъан шлубдин, иншаАллагъ, учу кюмек апӀидича ва ичв гъулулугъар тамам апӀуз чалишмиш хъидича.

- Васият апӀувал фу ву?

- Васият апӀувал Пайгъамбарин ﷺ ижми сунна ву. Ибн Салагъди гъапну: «Васият гъидрибтди кечмиш гъахъи касдихъан Аьхиратдигъ гафар апӀуз хъибдар. Гъацира кечмиш хъпан къяляхъ Аллагъдин ﷻ амриинди кечмиш гъахъидар чиб-чпийин улукъуру, хъа васият дарапӀу ксарихъан му ляхин апӀуз хъибдар» («Бугъ'ятуль мустаршидин»). Васият – му, сар касди чан аьжал улубкъишра кӀури, имбудариз чан гъубзрайи мутмуийкан гъапӀну ккундуш пувал ва бязи жара ляхнар кӀули гъахуз ккун апӀувал ву. Васиятнаъ гунагъниинди чахъ ишуб хъидрипувал, Аллагъдин ﷻ рякъюъ хъувал, чпин арайиъ ужудар аьлакъийр уьрхювал, чиб-чпиз кюмек хъувал, гъюрмат апӀувал ва гъ.ж. табшурмишар улупуб ужу ву.

- 2 бицӀир хъайи дишагъли хпирди гъадагъуз хай шулин?

- Ав, хай шулу. Гъаци апӀури гъахъну асгъябарира. Жилар дявдихъ гъийихган, дурарин гъузу ачӀни хпариз кюмек апӀуз ният ади, чпиз хпарди гъадагъури гъахъну.

- Эгер жилирна хпир чиб-чпихъан жаради яшамихъ шулаш, дурарин никягъ фукъан вахтналан чӀур шулу?

- Му суалнан гъякънаан вахтназ лигурдар. Жаради яшамихъ шули фукъан вахт гъубшнушра, жилири тӀалакъ тувайизкъан жилирна хпирди гъузуру («Канзу Рагъибин»).

ДАГЕСТАНСКИЙ ИСЛАМСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ И МЕДРЕСЕ ИМЕНИ ШЕЙХА МУХАММАД-АРИФА

Объявляют прием абитуриентов на очередной 2011/ 12 учебный год

Цель обучения – подготовка специалистов со средним и высшим профессиональным религиозным образованием по направлению «культ исламского вероисповедания» квалификации «священнослужитель исламского культа».

ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ:

- ✓ в медресе – 3 года.
- ✓ в Дагестанском исламском университете – 5 лет.

ПЕРЕЧЕНЬ ДОКУМЕНТОВ:

- ✓ нотариальная копия документа об образовании;
- ✓ копия паспорта – 2 шт.;
- ✓ фотокарточки размером 3x4 в количестве пяти штук;
- ✓ медицинская справка Ф 086;
- ✓ прививочный сертификат Ф 156/93-у;
- ✓ рекомендация от преподавателя, осуществляющего религиозное обучение, либо от руководителя мечети (имамы), расположенной по месту жительства абитуриента.

Прием документов с 1 июня по 20 августа.

г. Махачкала, ул. Дахадаева, 136

Наш адрес:

тел.: 8 (8722) 67-55-08

- Гъиямат йигъан балина шуру гъапӀу макнан фу хъибди?

- Мугъяммад пайгъамбари ﷺ гъапну: «Инсандиз рукъан руб кӀул'антина итӀибгъуб ужу ву, чаз ихтияр адру дишагълийик куркъубтӀан». Гъацира Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Фуж вушра, эгер хлихъди жара дишагълийик куркъунуш, думу Гъиямат йигъан ургуз цӀин аржларихъна хътаиди». Думу ляхин аьхю гунагъ айиб ву, ва, туба дарапӀиш, дидин аьзаб читниб хъибди. Аллагъдихъан ﷻ гучӀ дапӀну ккунду ва му ляхнар сарун заткъан текрар дапӀну ккундар.

Рузнама

Октябрь

Йигъ	Гъиринд. Ас-Субгъ.	Ригъ гъудуб.	Лисундин Аз- зугър	Гъаркван. Аль- аьср	Лавлан. Аль- Магъриб	ХъитӀирхв. Аль- гӀишаъ
1	5:14	6:44	12:45	15:59	18:35	20:01
2	5:14	6:45	12:45	15:58	18:34	19:59
4	5:18	6:47	12:44	15:55	18:30	19:55
6	5:20	6:49	12:44	15:53	18:26	19:52
8	5:22	6:52	12:43	15:50	18:23	19:48
10	5:25	6:54	12:43	15:47	18:19	19:45
12	5:27	6:56	12:42	15:45	18:16	19:41
14	5:29	6:59	12:42	15:42	18:13	19:38
16	5:32	7:01	12:41	15:40	18:10	19:35
18	5:34	7:03	12:41	15:37	18:06	19:32
20	5:36	7:06	12:40	15:35	18:03	19:29
22	5:39	7:08	12:40	15:32	18:00	19:26
24	5:41	7:11	12:40	15:30	17:58	19:24
26	5:43	7:13	12:40	15:28	17:54	19:21
28	5:45	7:16	12:39	15:25	17:51	19:18
30	5:48	7:18	12:39	15:23	17:49	19:15